

İhtisas Gümrüğü Uygulaması:

Tarife Dışı Önlem mi,
Gümrük İşlemlerinin
Kolaylaştırılması mı

İbrahim ÖZTÜRK*

Şükran BADEM**

İhtisas Gümrüğü Uygulaması Nedir?

Ülkemizde 1993 yılından beri uygulanan ihtisas gümrüğü uygulamasını; kısaca belirli eşyanın gümrük işlemlerinin yalnızca belirli gümrük idarelerinden yapılması olarak tanımlayabiliriz.

* Gümrük E. Başmüfettişi, DHL Gümrük Direktörü

** Gümrük Müşaviri, DHL Ankara Gümrük Müdürü

Ülkemizde otomotiv, tekstil, petrokimya, ham petrol, akaryakıt, LPG, doğalgaz, elektrik, gübre, atık, metal hurda, telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanları, pil, akümülatör, çakmak, porselen ve seramikten sofa ve mutfak eşyası, düz cam, halı, deri ve deriden mamul eşya, ayakkabı, mobilya, küçük ev aletleri, alkollü içki ve çay ithalatında ihtisas gümrüğü uygulaması yapılmaktadır.

Neden İhtisas Gümrüğü

İhtisas gümrüğü uygulamasının nedenleri mevzuatımızda aşağıdaki şekillerde açıklanmıştır:

- Belirli ürünlerin ithalatının özel ihtisas gerektirmesi ve bu ürünlerin ithalatında yapılacak kontroller için özel donanım ve teçhizat ile uzman personele ihtiyaç duyulması,
- Bu donanımları ve personeli bütün gümrük idarelerinde bulundurmanın önemli bir maliyet gerektirmesi, gümrük kontrolünün etkin yapılması, düşük kıymet beyanlarının önlenmesi ithal eşyasının sahip olması gereken zorunlu standartların korunması ve aynı zamanda tüketici ve halk sağlığını korumak amacıyla da özellik arz eden söz konusu eşyanın ithalatı sadece yetki verilen Gümrük Müdürlüklerinden gerçekleştirilmesidir.

İhtisas gümrüğü uygulaması, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Avrupa Birliği tarafından, serbest ticaretin önüne tarife dışı bir önlem olarak kullanıldığı yönünde eleştirilmektedir. Nitekim, DTÖ'nün 2012 Ticaretin Gözden Geçirilmesi toplantılarında bu konu çeşitli ülkeler tarafından dile getirilerek açıklanması talep edilmiştir. Ülkemiz heyetince verilen yanıtta; yukarıdaki hususlara değinilerek uygulama amacının uluslararası ticareti engelleme değil, gümrük işlemlerini kolaylaştırma ve hızlandırma olarak belirtilmiştir.

WTO, TRADE POLICY REVIEW – TURKEY, WT/TPR/M/259/Add.1, Page 27 (para. 6) Question 4: Could Turkey explain the rationale for permitting imports of certain goods through specialized customs offices? Turkey's answer: In Turkey, importation of certain products is completed from specialized customs offices. With their highly qualified and trained personnel for specific sectors, some customs offices are competent for special products. With this implementation, customs clearance of goods is completed in a more efficient and effective manner. Specialized customs offices are not designed as an obstacle or a restriction to trade, equipped with relevant techniques and expertise, their aim is to ease and speed up the customs procedures. There is no restriction for the exportation. Such an implementation is not applicable for exportation.

İhtisas Gümrüğü Uygulamasının Etkileri

İhtisas gümrüğü uygulamasına konu ürünlere baktığımızda; bu ürünlerde yoğun bir rekabetin yaşandığını görmekteyiz: Bu ürünlerin ithalatındaki artışlar üretim ve istihdam üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktır. Dolayısıyla uygulama ile söz konusu ürünlerin ithalatının belirli noktalardan yapılması zorunlu kılınarak maliyetleri arttırma yoluna gidildiği ve böylece yerli üretimin korunmasının hedeflendiği söylenebilir.

İhtisas gümrüğü olarak yetkilendirilen gümrük müdürlükleri, ilgili sektörün ve üretimin yoğunlaştığı bölgelerden seçilmektedir.

Örneğin İstanbul'da yerleşik bir firma ithalat yoluyla Çin'den metalden büro mobilyası getirdiğinde İhtisas uygulaması nedeniyle ithalatını aşağıda belirtilen gümrük idarelerinden yapmak zorunda kalmaktadır.

- Ankara Gümrük Müdürlüğü
- Antalya Gümrük Müdürlüğü
- Gaziantep Gümrük Müdürlüğü
- Giresun Gümrük Müdürlüğü
- İnegöl Gümrük Müdürlüğü
- Kayseri Gümrük Müdürlüğü
- Trabzon Gümrük Müdürlüğü

Bu durum hem maliyetlerin artmasına hem de zaman kaybına neden olmaktadır. İhtisas gümrüğü uygulaması ile ithalatçı firmaların yanısıra nakliye, depolama ve gümrükleme açısından da dış ticaretin yönü değişmekte ithalatlarını buldukları yerden yapamayan firmalar aleyhine bir sonuç doğurmaktadır.

İhtisas gümrüğü uygulaması, ihtisas kapsamına tabi ürünün ithalatçısı açısından önemli bir işlem maliyeti ortaya çıkarmaktadır. Globalleşen dünyada Avrupa Birliği Serbest ticaretin önünde bir engel teşkil ettiğinden ihtisas gümrüğü uygulamasına pek sıcak bakmamaktadır.

Ülkemizde kamunun elinde bulundurduğu önemli bir ticaret politikası olduğundan uluslararası taahhütlerimize uygun olduğu sürece kullanılacaktır. İthalatçıların beklentisi, ihtisas gümrüğünün amacına ters düşmeyecek uygulamaların mevzuatımızda düzenlenmesidir.